

MUTATMÁNY

KUNOSS

„I S T E N I T É L E T”

czimű 4 felvonásos szomorujátékából.

MÁSODIK FELVONÁS.

(Vége.)

V Á L T O Z Á S.

(Fejedelmileg diszesített terem.)

TIZENEGYEDIK JELENET. (Az előbbieik, 's négy fogoly, hajdúk kíséretében.)

B é l a. (A' kísérekhez.)

Más két fogoly van őrizettel itt,
Föl kel vezetni nyomban őket is. (Hajdúk el.)

P e k t a r i. (A' foglyokhoz.)

A' főtanács azért rendelt elébe:
Valljátok itt meg félelem 's ravaszság
Nélkül: Ki birt a' zárdatamádra.

V i d. (Halkan.)

Azt mondta, hogy tettetni kell először. —
(Főnhangon.)

Mi senkitől nem küldve indulánk,
Hogy elraboljuk a' mi kincs vagyon
A' templom és a' zárda rejtekében,
'S megosszuk azt, testvéreileg, magunk közt.

P e k t a r i. Hazudsz galád, előbbi vallomásod
Nem így van; abban úgy nyilatkozál,
Hogy bérszegődve, lányorozni mentél. —
Valót beszélj! ne tétovázz! különben
Tüstént csigázó padra jutsz. Latorcza!
Valld meg szemébe, mint van a' dolog.

L a t o r c z a. Én nem tudok mást, mint hogy ő vele
Leányt menék orozni díj fejében.

P e k t. Tehát leányt! — Hallod királyi herczeg?
'S kinek?

L a t o r c z a. Azt nem tudom; mi gondom is reá.
A' díjt előre megkapám, 's azontul
Nem volt okom kérdezni, mint 's ki adta?
Vid alkudott mindnyájaért. Ha ő
Akarja, tud bővebben értesíteni.

P e k t a r i. (Vidhoz.)

Beszélj gonosz; mondd el kalandodat!
De hogyha szót, csak egyet is hazudnál,
Ép tagra nem viradsz.

V i d. Ha úgy van,

Inkább kivallom. B é l a herczeg az,
Ki engemet fölbérle elrabolni
Fejedelmi Csillát klastrombörtönébül.

B é l a. Hazudsz pokolnak átkozott virága!
(Ekkor kísérik be a' két rabot.)

E' czimborákat kérdeztétek itt,
'S megértitek, ki volt a' bünccselekvő.

F i n s h a. (A' két rabhoz.)

Miért? 's ki által lettetek fogolylyá?
(Első rab, Kormay, némán áll, 's társa felé tilalmazó
mozdulatokat tesz.)

M. R a b. Klastromverésen fogtak el
Bélának emberei.

F i n s h a. Ki biztatott,
S minő ígéretekkel e' merényre?

M. r a b. Vid hadnagynk azt mondta: Pektari
Bőven fizet, hahogy Erzsébetet
Orozva klastromából elhozandjuk.

B é l a és B o j t a, (megütközve, magokban.)
Erzsébetet?

M. r a b. 'S írást huzott elő zsebéből,
Melly biztosítja a' kialakodott bért.

(Vid szikrázó szemeket lövel rá.)

F i n s h a. (Csendft. Örök jönnek.)

Meg kell motozni a' gonosz kalandort
(Henrik és Pektari szeptenve egymásra néznek.)

V i d. Hazugság; hisz betűt sem ismerek.

Ő r ö k. (Motozzák.) Nincs nála semmi.

V i d. (derülten.) Mondtam én, hogy az
Merő hazugság, a' mit ellenünk szól.

P e k t a r i. (Int.) El a' rabokkal!
(Az örök elkísérik.)

F i n s h a. Itt a' vallomások
Ellenkezők; itt más tanúkra van
Szükség.

U r b á n. Igen, de a' személyi szám
Aránytalan, 's ezért határozó.
A' két tanú más két tanút szavaz le,
De főnmarad még Béla herczeg ellen!
Két más tanú, 's ezeknek vádjá áll.

B é l a. Illy árulók szaván a' főtanács
Itéletet nem építend, reménylem.

B e n c z e. De sőt igen. Mi helyt adunk szavoknak.
Lehet, hogy a' két ellenes tanú
Fizetve van, hogy Bélát mentegesse.

Béla. Te mersz felőlem illy nyilatkozást
Hallatni Bencze? te? köszönd hogy e'
Helyet tekintem. Istenemre, máskép
E' rágalom miatt lakolni fognál.

Filep. Boszúval itt lemosni nem lehet
A' bün gyanúját, herczeg! —

Urbán. Nincs már

Mit fölhozz mentség, vagy tanú, ügyedben?

Béla. Tanú ha kell; tanúkat állítok.

De hisz megint vitatható leszen,

Hogy ők fizetve vannak általam.

Nem! illy előre büntető bíróság

Előtt a' védelem sem érdemes. (El akar menni.)

Finsha. Nem! így a' herczeg elnem távozik!

Meghallgatatlan senki nem hagyá el

E' termeket még. 'S Béla volna az,

Ó a' királyi vér, — ki vádja ellen

Nem védte, vagy nem védheté magát?

Filep. Nevezze hát meg sorban a' tanúkat,

Kik e' dologban vallomást tehetnek:

'S a' főtanács kihallgatandja őket.

Béla. Legbiztosabbat Bojta mondhatand,

Ki, mint Madoes mondá tusára kelt

A' jókor észrevett lator-csapattal;

Kivüle még Madoes, 's több fegyveres,

Kik a' tusát bevégezni segíték. (Apród jön.)

Apród. Kün Bojta van, 's nyomos dologrul óhajt

A' herczeggel, mint mondja, értekezni.

Finsha. Legjobbkor érkezik. Bocásd előnkbe.

(Apród el.)

TIZENKETTEDIK JELENET. Az előbbiek és Bojta.

Bojta. Parancsolá a' főtanács bejőnnöm.

Pektari. Igen, tanú gyanánt hogy elbeszél
A' zárda-támodást, 's mit ott tapasztalál.

Finsha. Födözhetsz föl talán olly dolgokat,
Mik fölvilágositni képesek:

Mi czél vezette a' duló csoportot.

Bojta. Igen; kezemnél némi oklevél van.

(Iratot vesz elő.)

Tusánk helyén lelém; 's azért jövék,

Hogy fölkeresvén Béla herczeget,

Kezéhez adjam, — mint Zonuk tanácslá. —

Finsha. (Átveszi Bojtától az iratot. Átfutja. Tüzzel.)

Ez jó levél! Fölérne száz tanúval!

(Az aláírást befödve mutogatja.)

Ki ösmer illy írást magyar hazánkban?

(Pektari, Henrik 's Bencze, nyugtalanoknak.)

Urbán's Filep (együtt.) Ez Henriké!

Henrik (fölugrik.) Enyém?

Finsha. Valóban az!

Im itt van önkézével irt neve.

(Mutatja az aláírást.)

Henrik. 'S a' tartalom?

Finsha. Tüstint felolvasom. (Olvas.)

„Meghitt legényem viszi a' díj felét, mellyel
merényedet jutalmazom. Másik felét is tús-
tint megkapod, mihelyt Erzsébet Dömsöd-
ön leend.“ —

Bojta (magában.) Tehát Lizinka! sejtésem való!

Bencze. (fölkiajt.) Nem! Henrik ezt nem írható!

Finsha (tovább olvas.)

„Mig a' zsolozsmát fogják énekelni: addig
kötélhágcsókon fölmehetnek.“

Bojta (közbeszó.) Valóban úgy akartak!

Finsha (tovább olvas.)

„Az éjet lappangva bevárjátok. — A' többi
vigyázékonyaságodra 's ügyességre bizom.
Emlékeztetek fáradtságod jutalmára. Még az
éjjel Dömsödön leszünk. — Henrik.“

(Mindnyájan álmélkodva hallgatnak.)

Béla (féltre.) Nem Csilla volt hát áldozatra szánva.

De egyre megy; Lizinka vérrokon.

Henrik (indulatosan.)

Bitóczimert az átkozott ludasnak;

Tüzes pecsétet ferde homlokára, —

Ki e' gyalázatos levélt kohlolni

Meré, hogy engem illy gyanúba döntsön!

Pektari. Ki meggyalázta a' királyi udvart!

Bencze. Tivornyahelynek szidta Dömsödöt!

Pektari. 'S mig a' hamislevélíró kisül:

Bojtát letartóztatjuk itt kezesnek.

Bojta (hevesen.)

Fogoly gyanánt, — mondd csak ki Pektari,

'S fogoly gyanánt? én, e' királyi várban?

Nem! Istenemre mondom! abbul semmi sincs!

Pektari. Mi úgy akarjuk, 's úgy lesz, érted azt?

Bojta. Akarni könnyü; — ámde teljesíteni!

Ez gondot ád; mert Bojta nem gyerek,

Kit önnön árnya megriasztni képes.

Pektari. Ki a' bírói szónak ellenáll:

Az életével játszik 's birtokával.

Béla (kifakadva.)

'S ki tön biróvá tégedet fölöttünk?
Ki e' tanácsot? mellynek tagjai
Egy párt kivéve, pártos czimborák;
Kik e' hazára annyi vést hozának,
Hogy életük, — ha százezernyi volna,
'S engesztelőleg mind fölázozandnák,
A' bosszuló Isten haragja nékik
Meg nem bocsátaná.

(Pektari, Henrik, Bencze fölgráznak.)

Pektari. Ez szörnyü rágalom!
Nem! hercege, ezt eltérni nem lehet! (kiált.)
Órök! — —

(Fegyveresek tódulnak be. Velök egyszersmind Zonuk.)

Fogoly gyanánt, im, átadom
A' herceget, mint országzenditőt,
'S Bojtát egy csúfos gunyvelél íróját. —
Mindkettejét fejveszteség alatt!

Zonuk (előlép a' fegyveresek közül, 's parancsolólag szól).

Mind az, ki itt van, egyiránt fogoly.

(A' fegyveresekhez.)

Fejveszteség alatt vigyázni fogtok,
Hogy e' terembül senki el ne menjen;
'S még csak madár se szálljon küszöbén át.

Pektari 's Henrik.

Milly vakmerőség, vajda, ez tetőled!

Bencze. Mikép merészelsz ennyi fő urat — —

Zonuk. Okát fogom majd adni tetteimnek,

Ha kell. Most nincs időm vitázatokra.

A' nagy teremben vár a' kül-tanács

Mellyet javaslatomra gyűjtte a'

Királyné, hogy ítéletet hozasson. —

Kövessen a' tanács!

Pektari. Hah! átkozott.

Henrik. Ez áruslás! Ez vérboszt kíván.

Zonuk (Koppánhoz.)

Az oldalajtoknál hiven vigyáztass;

'S ha tán dacolni fogna bárki: azt

Hozzátok el fegyver között utánunk! (Indulnak.)

(Koppán öröket állit az oldalajtókhoz. A' nagyterem ajtaja kitérül. Ben asztalnál ülő országnagyok látszanak. Zonuk elől megy, Béla 's a' többiek utána, különböző érzelmek arckifejezésével 's tagmozgalommal. —)

A' karpit legördül.

EGY AGGLEGÉNY' GONDOLATI.

Jó ész' tulajdona megismerni a' jót, megismerni a' roszt; jó léleké tisztelni a' jót, gyűlölni a' roszt; jó szívé cselekedni a' jót, kerülni a' roszt. — Igy osztanák fel azt az emberek közönségesen; bárha én veszedelmesb dolgot nem ismerek, mint az ugynevezett sziv. „Az ész legyen vezéred mindenben,“ ezt az életmód' legbiztosabb sinormértékének tartom. Hányat megesalt, rá szedett, megbuktatott már a' sziv! e' csalfa lidércz, melly ösztönnel okoskodik, ingerek által uralkodik, vak-sággal vezet. Különb is azon jó léleknek jó szívének, 'stb. ha akarjuk, hogy biztosak legyenek, szükségké az ész' kifolyásának kell lenniök. Cselekedhetik e valaki jól, okosan, fontolva, midőn tüzeskedik 's fellázadva van? pedig illyekre a' sziv vezérel, az ész't én csak hidegnek tudom; de annál nagyobb a' dicsőség, mellyben osztaozunk, ha illy hidegen fontolgotó ész által vezéreltetünk olly cselekményekre, mellyeket a' rosztul itelő emberek csak a' forró szívének tulajdonithatnak. Álljon elébed egy nyomorult koldus, alamizsnaért könyörögve, 's ha te rózsapiros kedvedben vagy, ha tested' nedvei könnyen folynak ereidben, ha jó száraz levegőben a' nap' sugarai vidámitólag hatnak rád, bőven nyujtasz neki vagyondbul; tegye ezt, midőn kedvesed megbántott, nőddel összepereztél, roszt, kedvetlen, nedves idő van, — elfogod őt utasítani; a' sziv szerint cselekedtél. Eszed ellenben megtanítand, hogy adj, ha van kinek 's ha van miből, azaz: tégy mindent tehetséged szerint 's vizsgál meg egyszersmind, kivel teszed.

Az embert boldoggá tenni senkinek sincs hatalmában; boldog legyen e vagy boldogtalan, az egyedül tőle függ; azon nagy emberek, kik ebben fáradoznak, e' boldogulhatásnak egyedül eszköze lehetnek; igen de hányadik bánik eszesen az oda nyujtott jó eszközzel? 'S hidd el, atyámfia! ha az eszközök' gyűjtésében fáradozol, akkor is fő lelki erődet nem ebbeli munkásságodra kell fordítanod, hanem az üldöztetéseknek, nyomoroknak, szenvedéseknek békén türésére, mellyeket társaid bőven fognak fejdre halmozni jótettedert.

(Folytatjuk.)

LITERATURAI VILÁG.

A' nemzeti literatura előhaladottságának legbizonyosb jele az, ha elműveit idegen nyelvekre fordíttatnak. Szükség azonban, hogy az illyféle fordítás a' vállalkozónak öniindulást, azaz oly meggyőződésből származzék, hogy a' lefordítandó műben kedves olvasmányt fog nyújtani az idegen ajkuaknak. Mert ha a' művek lefordítása megbízásból, még pedig a' szerző tulajdon megbízásából, és díjzetéséért, vagy illy uton leendő behizelgés 'stb. tekintetéből történik, — mely szép tulajdon, fájdalom, nálunk igen is napi renden van: akkor nem csak dicséretére nem válik az eredeti nyelv literatúrájának, sőt gyakran olly elidegenítő következményt vonhat maga után, hogy a' talán fordításra legméltóbb munka is nagy ideig fordító nélkül marad, mert az első fordítmány által elidegenített olvasó közönségnél a' fordítandó mű iránt részvétre nem számolhatni.

E' megjegyzés elmondására Jósika Miklós regényei egyikének, Abafinak német nyelven megjelent fordítása szolgáltat okot. Meg kell vallanunk, hogy Jósika regényei, minden eddigi románaink közt legművészeibbek, 's a' regények fő kívánatainak — az egy Zólyomit kivéve — leginkább megfelelők: azonban még sok fölületesség nyomát viseli mindenik, 's a' többszöri önisemlések olly hamarkodó kezét árulnak el, melly csak átgondoltabb dolgozás és szigorúbb simitgatás után adandó olly művet, hogy azt idegen ajku írók, olvasó közönségükkel fordítmányban megismertetni önkényt gyorsalkodának.

Mondjuk, hogy eddigi regényeink közt Jósikáé a' legbecesebbek, 's ennél fogva ha valaminek német nyelvre lefordítása kívánatos, 's ránk nézve kedvező sikerü lehetett: bizonyosan Abafi volt az, mellyről mind honi mind külföldi német hirlapok nem csak méltányos elismeréssel szóltak, hanem azt dicséretekből is részesíték. Így talán lassankint megízlelendik benszüllött tős gyökeres németek is a' magyar olvasmányokat, 's nem iparkodandak magukat velünk homlokellenes helyzetbe tenni, 's literatúránkról — ismerve, nem ismerve — alázólag beszélni, a' mi eddigelé igen gyakori eset. Azonban, hogy ez így legyen, nagy megválasztással szükség lenni a' lefordítandó darabok körül, 's azon íróknak, ki talán Jósikával egy uton akarna haladni, még ezentul kell azéival mérközhető munkát világ elibe bocsátani. Csak sajnálkozunk lehetne hát, ha némely önmagával tulságosan elégtű, 's műveit tökélyeseknek álmadozó beszély-regény-'stb. írónak eszébe jutna, Jósika oldala mellé akarni lépni, 's ön munkája lefordítását valami uton módon eszközölni. Mert jobb: semmit se tudjon literatúránkról a' külföld, mintsem azt rosznak tudja! Mi ugyan örülünk — 's ez nagy baj hogy örülünk! — minden kis fordításnak, melly bármily nyelvből véve literatúránk körében megjelenik; mert nem látszunk bizni saját íróink erejéhez, mi szerint azok eredetiekké volnának képesek kielégíteni a' közönséget. De nem így a' németek. Ők minden fordításban egy egy csorbáját vélik látni tulajdon nemzeti erejük termékenységének. Ezt a' lipesei literatúrai szemlének Jósika Abafijáról irt bírálata világosan kimondja, mit mi, lapjaink első számaiban, midőn a' fordítmányok özöne ellen benső meggyőződés szabta kötelességünk szerint kikelünk, honi literatúránkra nézve szinte károsnak nyilatkoztatánk. Ezen állításunk sokak szemében alaptalannak látszék, 's ellenzőkre talált, — csak azért, mert mi mondottuk. De jövő idő, melly a' literatúrai balvéleményeket is megdön-

tendi, mint megdöntött már sok másfélket; 's akkor ki fog tűnni az álokoskodások köntösvél ideiglenesen palástolt igazság.

KUNOSB.

Figyelmeztetés. „BUDA“ játékszini zsebkönyv iránt.

Több fontos körülmény, leginkább pedig az, hogy t. n. Pestmegeye mult augusztus' végével tartott közgyűlésében, a' pesti magyar játékszini' segelésére czélzó vállalatunk pártolásába véve, az aláírások' eszközlesztés és terjesztését előmozdítani kegyeskedend, BUDA játékszini zsebkönyvünk' sajtó alá bocsátatását folyó évi december' elejéig halasztatja. Tisztelettel kéretnek tehát mind azon t. cz. hazafiak, különösen a' megyei 's egyéb törvényhatósági jegyzői hivatalok, kik e' részben e' köz ügy' elősegítésére felszolgáltattaván, a' két ezüst forintra határozott aláírási díj' gyűjtését elfogadni sziveskedtek, ez időköz't minél gyümölcsözőndöbbl használni, 's egyszerűsmind annak lefolytával az aláírottak' számát t. n. Pest megeye által mind az aláírások' elfogadására mind a' bejövendő pénzmennyiség' kezelésére kinevezett B a i l a Endre aljegyző urhoz okvetetlenül beküldeni, minthogy decemberben az egész haladék nélkül sajtó alá fog bocsátatni.

E' játékszini zsebkönyvünkben következő munkák jelenendnek meg: 1. J o l á n t a, szomorujáték három felvonásban; H o r v á t J a z y r i t t ö l. 2. Csak egy cseppet, vígjáték egy felvonásban, és 3. A' tolvaj, vaudeville egy felvonásban, mind kettő Csató Páltol. 4. L o r d B y r o n' k é p e, színi költemény egy felvonásban ***tol. 5. A' vilá g f i, vígjáték három felvonásban Hazucha-tol. — G a a l J ó z s e f a' dolgozótársak közül kimarad. — A' könyvet t. bernátfalvi Földváry Gábor urnak, mint a' pesti magyar játékszini' buzgó megalapítójának, arczképe ékesítendő.

HAZUCHA.

Sz í n i l i t e r a t ú r á n k r ö v i d i d ő n e g y e r e d e t i m ű v e l g a z d a g u n a d. E z J a k a b I s t v á n u r n a k „C s e l“ c z i m ű k é t f e l v o n á s o s v i g d a l j á t é k a, m e l l y n e k z e n é j é t B a r t a y A n d r á s u r k é s z í t i. — M i n d a' s z i n k ö l t ő m i n d a' h a n g s z e r z ő u r e l i s m e r t m a g a s t e h e t s é g e i j o g o t n y u j t a n a k, v a l a m i s z é p e t, j ó t, n a g y s z e r ű t r e m é n y l e n ű n k. K.

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.

Tölgyfulevél.

Hitem 's szerelmem
Redithetetlen.

Oleander (egyszerű.)

Körüled jár gondolatom.
Ha látlak: elragadtatom.

— (teljes)

Egy szebb világ boldogabb lakója
Ohajtanék lenni,
'S mikint üdvöd alkotója
Kebleden pihenni.

Nebántsvirág.

Hagyj illetetlen engemet,
Ha birni vágyod szívemet.